

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ' ניסן תשע"ט | דף היומי בבלי: בכורות ח.

דף היומי בהלכה: תחילת סימן ש"ע עד סעיף ג'.

מוסר: חפץ חיים כלל ב' אות ה' עד אות ז'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

האם אפשר לבשל קניידלאך ביו"ט בשביל שבת? | "לשמור על המתיקות שבפשטות" - הדרכה למחנכים ממרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א | "משאית צבאית הגיחה הישר מולי בכביש הצר" | הפקיד הביט בי במבט חודר ואמר: "אם אינך יודע אנגלית, אז תדבר עברית!" | 1621

יהלומים מגדולי ישראל

**"הכרתי אדם מרמת השרון שלמד בבחרותו
בקמניץ אצל הגרב"ד, והיה יושב ולומד כל היום בלי
חברותא גמרא רש"י במתיקות מיוחדת, ולא היה
משעמם לו - כי לא איבד את הטעם בלימוד!"**

"והגדת לבנך" - לקט דברי הדרכה לראשי ישיבות ומחנכים ממרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א

באיזו רמה למסור את השיעור?

לכן כשמוסרים שיעור בפני התלמידים, כידוע שהשיעור נחלק לכמה סוגים של תלמידים: ישנם תלמידים מצוינים בעלי כישרונות מיוחדים, ויש גם בינוניים, וחלשים, ועל מגידי השיעור לשים לב באופן אמירת השיעור ובהעמדת רמת הדברים, שהשיעור יביא תועלת לכלל סוגי התלמידים, למצוינים, לבינוניים, וגם לחלשים. והדרך הנכונה היא לומר את השיעור ברמה כזו, שהמצוין יוכל להבין הכל בקלות בלי שום מאמץ, עד שיוכל בעצמו להמשיך את מה שהרב אומר [אלא שהוא בר דעת וממתין לשמוע מפי הרב]. כך צריך להיות, שהמצוינים יבינו הכל בלי מאמץ, והבינוניים יבינו הכל עם קצת מאמץ. ולגבי החלשים אין ברירה, והם לא יכולים להבין את כל השיעור, אבל צריך שגם הם יוכלו להבין לכל הפחות חלק מהדברים, שאז גם להם תהיה תועלת מהשיעור, שהם מבינים חלק ממנו, והם מכירים את כוחותיהם שאינם יכולים להבין הכל, ומסתפקים במה שהם כן מבינים. ובאופן כזה יש תועלת מהשיעור לכל ל סוגי התלמידים, למצוינים, לבינוניים,

"...אני מכיר אחד שאומר שיעורי בקיאות בישיבה קטנה, ומצליח מאד בתפקידו. למרות שידוע כי בשיעורי הבקיאות אחרי הצהריים קשה להחזיק משמעת, אצלו אין הדבר כן, והוא מצליח מאד, ובשיעורים שלו יש משמעת טובה מאד, ויש לו השפעה יותר מכל הרמ"ם. ופעם הוא בעצמו סיפר לי שהוא אדם רך מאד בטבעו ואינו מסוגל לפגוע ולהקפיד, ואם צריך להעיר לתלמיד הוא מעיר בצורה עדינה מאד ובידידות, שהתלמיד יבין שהוא חפץ בטובתו. ומסתבר כי זוהי הסיבה שהוא מצליח כל כך, והתלמידים נשמעים לדבריו ומעריכים אותו.

כתוב באיגרת הגר"א שהלימוד אינו נקבע באדם כי אם בישוב ובנחת, זהו כלל לא רק בתלמידים, אלא בכל אדם. כשהוא לומד, אם הוא מיושב בדעתו, בישוב הדעת ובמנוחה, אז הלימוד נקבע בלבו, ויש לו קנין במה שהוא לומד. אבל אם אינו רגוע לגמרי ואינו מיושב בדעתו, אין הלימוד נקבע בלבו, ולא יבין ולא יזכור את מה שהוא לומד, כי צריך להיות בישוב ובמנוחה. וצריכים מאד לזהר בזה, בפרט עם ילדים ותלמידים, שיהיו בישוב ובמנוחה ללא מתח.

"לא לבלבל את הילדים בהרבה פירושים"

מעשה שהיה בילד שסיים כיתה ח' בחיידר, אבל לא ידע כלום ולא התאים לשיבה קטנה, והעבירו אותו לחיידר אחר ללמוד שוב בכיתה ח'. והיה שם מלמד בר דעת, שהבין כי תלמיד זה אין בכוחו לענות על כל השאלות במבחנים, ואמר לו שיענה רק על שאלה אחת מתוך עשרת השאלות שנתן לכולם, ובחר עבורו שאלה פשוטה מאד שידע בוודאות שיוכל לענות עליה, ומשענה על השאלה, נתן לו על זה ציון מאה אחוז, כי הוא ענה על כל מה שנתבקש. והתלמיד התעודד מזה, והתחיל להתקדם, ובמשך הזמן הוסיף לו המלמד עוד שאלה ועוד שאלה, עד שבסוף השנה ענה על כל השאלות כשאר הילדים, ונכנס לשיבה קטנה ללא צורך ב"פרוטקציה", כי הוא אכן כבר התאים לשיבה קטנה. זוהי שיטת חינוך טובה מאד, לא להכביד על הילדים.

ולעומת זה שמעתי על מלמד בכיתה ו', שהיה מצליח מאד עם התלמידים, והיו נשמעים לדבריו מפני שהיה מתייחס אליהם בחביבות, וגם ההורים היו מרוצים מהחינוך שהוא נותן, ודרכו היתה ללמד משניות עם ברטנורא, בלי פירוש התוספות יום טוב. ופעם אחת כשבאו מטעם החיידר לבחון את התלמידים, שאלו אותם שאלה מדברי התוס' יו"ט, ולא ידעו לענות, וחלשה דעתו של המלמד מזה. ואמרתי לו כי אדרבה הוא צודק, וטוב עושה שמלמד רק את הברטנורא, כי לא כדאי לבלבל את הילדים בהרבה פירושים, והעיקר שיבינו את המשנה וינהנו מזה.

ואמנם באותו חיידר היו מלמדים אחרים שלימדו גם תוס' יו"ט, ונתבררה הסיבה לזה, כי שמעו שבחדרים אחרים מלמדים תוס' יו"ט, ולא רצו להיות שונים מהם... אמנם ודאי שאין זו טענה, ומה בכך שבחיידר פלוני עושים כן? הרי העיקר הוא הצלחת החינוך של הילדים, והילדים יצליחו יותר אם לא יכבידו עליהם בפירושים נוספים.

...שמעתי שיש ילדים שבאים ונבחנים לשיבות קטנות, ויודעים לענות רק את המפרשים ולא את הגמרא. זה לא פלא שמאבדים את הטעם בפשטות. גם בשיבה גדולה יש בחורים שנהנים מטבעם ללמוד בפשטות, אבל הם מתביישים ללמוד ככה, או שסבורים שאין לזה שום חשיבות, ולומדים שלא לפי טבעם. יש להחדיר בתלמידים את האהבה והטעם בלימוד, כי אם לומדים בלי טעם זה לימוד 'מיראה ולא 'מאהבה', וצריכים גם את האהבה כפי שהזכרנו בתחילת דברינו, וזה שייך רק אם לומדים בדרך המקובלת מכל הדורות. כידוע שבכל הדורות למדו גם בפשטות, ובישיבת וואלוז'ין בזמן הנצי"ב והגר"ח למדו דף ליום, ששה ימים בשבוע.

הכרתי אדם שלמד בוואלוז'ין, ולאחר נישואיו היה סוחר בביאליסטוק, ולעת זקנתו עזב את המסחר ועלה לארץ ישראל ונתיישב ברמת השרון, והיה יושב בבית הכנסת כל היום ולמד גמרא עם רש"י בהתמדה גדולה. וכן הכרתי אדם שלמד בקמניץ אצל הגר"ב ד, ולאחר נישואיו גר ברמת השרון, והיה יושב ולומד כל היום בלי חברותא גמרא עם רש"י במתיקות מיוחדת, ולא היה

אבל אם יאמרו את השיעור ברמה גבוהה יותר מזה, שהמצוין יצטרך להתאמץ, או שהבינוני יבין רק חלק, או שהחלש לא יבין כלום, זה מאד לא טוב! כי החלש יישבר לגמרי כשיראה שאינו מבין כלום, וגם הבינוני עלול להישבר, והמצוין גם כן לא יצליח, כיון שהוא צריך להתאמץ, ונכנס מזה למתח, וכבר אינו בישוב ובמנוחה כפי שצריך להיות.

הטעות בימינו - עובדות ומעשים שהיו

אמנם המציאות בימינו היא שחושבים לא כך, וכפי הידוע לי ממעשים שהיו: היה תלמיד חכם גדול שאמר שיעור בשיבה, והתלמידים הבינו את כל מה שאמר, מפני שהייתה לו הסברה טובה, וידע להסביר לפי הבנתם של התלמידים, אך כשראו שהם מבינים הכל - התפלאו ושאלו מה הוא חידש בזה, הרי הכל פשוט ומובן? והיו סבורים כי אם הם מבינים את כל השיעור, זהו שיעור "בלי רמה".

ובזמן האחרון גם כן סיפר לי אחד, ראש ישיבה מפורסם, כי בשבת באים בחורים משיבות קטנות לראות את הישיבה, ומבקשים גם שיאמרו בפניהם שיעור, וניגש אליו אברך אחד ואמר לו: כשאתה הולך לומר שיעור לתלמידים משיבות קטנות, שים לב שתאמר להם גם דברים שלא יבינו, כי אם יבינו את כל מה שאתה אומר - לא ירצו לבוא לשיבה שלך. זוהי המציאות כיום.

ואזכיר עוד שתי עובדות מהתקופה האחרונה. היה מעשה בשני תלמידים משיבה קטנה שנבחנו לשתי ישיבות גדולות, אחד מהם בחר ללכת לשיבה אחת, וחברו הלך לשיבה השנייה, וכעבור ב' שבועות מתחילת הזמן התחרט הראשון וביקש לעבור לשיבה השנייה שחברו לומד בה. ושאלוהו מדוע לא הלך מלכתחילה לשיבה זו, ואמר, כי כשנבחן לשם ראה שהם בוחנים בחינה קלה מאד, ואילו בשיבה שהלך אליה בחנו בחינה קשה יותר, והבין מהבחינה כי לומדים שם ברמה גבוהה יותר, ולכן העדיף ללכת לשם. כזו הבנה מסולפת של צעירים, שאם בוחנים בחינה קלה זה סימן שהרמה נמוכה מדי בשבילם, ומחפשים רמה גבוהה למרות שאינה לפי כוחם. ובאמת לבסוף נוכח לראות שאין זה מתאים בשבילו והוצרך לעבור משם.

ועוד עובדא שמעתי מאחד שהתחיל לאחרונה לומר שיעורים בשיבה גדולה, ולאחר השיעור ניגש אליו אחד התלמידים בטענה למה השיעור כל כך פשוט, ומדוע הוא אומר רק דברים פשוטים? ושאל אותו הר"מ - כיצד הבנת מה שאמרתי בענין זה וזה... והתברר כי לא הבין כמו שצריך להבין. ואחר כך שאל אותו על עוד פרט, וגם זה לא הבין! אבל הוא חשב שהוא מבין את הכל, עד שהיתה לו תמיהה שאם הוא מבין הכל זה לא שיעור טוב. ככה נשתבשו הדרכים בזמננו, וצריכים מאד לדבר ולעורר כנגד השיבוש הזה, שהורס תלמידים, ורבים נשברים מזה.

(מתוך דברים בכינוס ראשי הישיבות לצעירים, תשרי תשס"ד)

ומידת האמת שיש בו.

האם מחפשים כבוד, או זיכוי הרבים?!

מעשה שהיה באברך צעיר, שקיבל משרת מגיד שיעור בישיבה, והוא מצליח מאד בתפקידו באמירת השיעורים ובכל ענייני הישיבה, שהוא נותן יחס טוב לתלמידים, והם נהנים מאד ממנו, ויש לו השפעה על כולם. וכשראו בהנהלת הישיבה שהוא מצליח כל כך, התחילו לשלוח אליו כל מיני מקרים וקשיים שמתעוררים עם תלמידים, והוא מטפל בהם. כל מר נפש בא לדבר איתו ומקבל עידוד, ולפעמים גם מבקשים ממנו לייצג את הישיבה כלפי חוץ, שהוא מתאים ומוכשר לזה.

ובמשך הזמן התחיל להרהר, שהרי הוא בא לישיבה לומר שיעורים, וכעת הוא מקדיש זמן רב לטיפול בתלמידים ושאר עניינים, וכבר אינו "ראש ישיבה". והתייעץ בזה עם אדם אחד, והלה הצדיק את דבריו באומרו כי אכן לא יאה לפי מעמדו לעסוק בדברים כאלו, והתייעץ עם אדם נוסף וגם הוא אמר לו שצריך שיחשיבו אותו, ואם יעסוק בדברים כאלה לא תהיה לו השפעה, כי לא יחשיבו אותו, והוסיף ואמר לו כי "אי אפשר לחיות בדורנו עם שער הכניעה של החובות הלבבות"...

כזו הבנה לא נכונה! וכי מחפשים כבוד, או זיכוי הרבים? אדרבה, זיכוי הרבים הוא רק בענווה ובאהבת חסד. וגם עצם הדבר שהוא מחנך ונותן עידוד לצעירים שיגדלו בתורה, וכי זה לא זיכוי הרבים? הרי זה זיכוי הרבים שאין כמוהו, זיכוי הרבים בתורה, שהוא גם יששכר וגם זבולון, 'יששכר' באמירת השיעורים, ו'זבולון' בזמן שמקדיש לאלו שזקוקים לעזרה, ולזבולון יש אותו השכר כמו יששכר. לכן כל השיקול שלא לעסוק בזה הוא טעות מעיקרו, וגם אין לחשוש שמא לא יחשיבו אותו, אלא אם כן מחפשים את החשיבות החיצונית, אבל האמת היא שאדרבה, יחשיבו אותו יותר, והערכת התלמידים אליו תגדל יותר.

(מתוך דברים בוועידה למחנכים בני ערן, כסלו תשע"א)

(גיליון 'דרכי החיזוק' פסח תשע"ז)

משעמם לו, כי לא איבד את הטעם בלימוד. צריכים שיהיה טעם גם בפשטות, כמו אנשים אלו, שאף על פי שלא הבינו את רבי חיים ורבי ברוך בער, לא איבדו את הטעם בלימוד, כי ידעו שהעיקר הוא הלימוד העצמי, והשיעורים הכלליים מיוחדים לבעלי הכישרונות, אבל מי שאינו עמקן כל כך לומד כפי כישרונותיו, כל אחד לפי כוחו, וכך זוכים להיות דבוקים בתורה בלי בטלה.

לא להתבייש לומר לתלמיד 'איני יודע'

היה מעשה בבחור משיעור ג' בישיבה קטנה שהיה בעל כישרון, ופתאום פקד אותו משבר ולא ידעו מה הסיבה לזה, והלכו לכמה מומחים וגם הם לא מצאו את הסיבה, עד שהגיעו לאחד שבדק בדרך מיוחדת, ונתברר כי הבחור הזה הוא כישרוני מאד ובעל הבנה ישרה, והרבה פעמים הוא שואל שאלות על השיעורים, והמגיד שיעור לא מצליח להסביר לו ולתרץ שאלותיו, וכיון שהוא רואה שאינו מבין יש לו חלישות הדעת מזה עד שנשבר. וכשדיברו עם המגיד שיעור שהיה תלמיד חכם גדול, מיד אמר: אכן, התלמיד הזה יש לי פחד ממנו, כי הוא שואל אותי הרבה שאלות טובות, שאין לי מה לענות עליהם! ונמצא שלא היה שום חיסרון בתלמיד, אלא להיפך, הוא כישרוני יותר מהמגיד שיעור, עד שאין בכוחו של המגיד שיעור לתרץ ולהסביר לו את כל דבריו. ומאחר שנתגלתה הסיבה נפתרה הבעיה, שהסבירו לתלמיד שאין מקום לחלישות הדעת, ואדרבה הוא שואל שאלות טובות שהמגיד השיעור לא יכול לתרץ אותם. מותר לתלמיד לדעת זאת, והמגיד שיעור לא יפסיד מזה.

וצריכים לדעת כי אין להתבייש לומר לתלמיד 'איני יודע'. יש הרבה שטועים בזה, מלמדים ומחנכים, חוששים לומר איני יודע. והאמת היא שאין מה להתבייש, וזה לא יגרום שום פחיתות בכבודו של הרב, אדרבה התלמידים יעריכוהו ויחשיבוהו יותר, כי דבר טבעי הוא שהתלמידים מעריכים את הרב, ויש להם יראת הכבוד כלפיו, רק צריך שיתנהג בצורה הגונה ולא יאבד את ההערכה שלו, אבל כשיאמר איני יודע זה לא יגרום לאיבוד ההערכה, ולהיפך, התלמידים יעריכוהו יותר על מידת הענווה

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

חשבתי לעצמי: שלושת רבעי שעה זה זמן ארוך, ובזמן הזה ודאי אמצא איזה יהודי שיעזור לי. הגעתי לאולם והנה הוא ריק! אין שום תור, רק אני הייתי שם ועוד ששה פקידים... ומה עכשיו?

הקב"ה פתח את הים ובני ישראל נכנסו פנימה והלכו בתוך הים ביבשה. על כזה פתרון אף אחד לא חלם!

"דבר אל בני ישראל ויסעו"

הקב"ה פתח את הים ובני ישראל נכנסו פנימה והלכו בתוך הים ביבשה. על כזה פתרון אף אחד לא חלם!... אני עצמי זכיתי להרגיש הרגשה מעין זו לא מזמן - מספר רבי שלמה לוויןשטיין שליט"א - כשטסתי משיקגו למקסיקו. שיקגו נמצאת בארצות הברית, והשפה המדוברת שם היא אנגלית, ואילו במקסיקו מדברים ספרדית. ואני את שתי השפות הללו לא זכיתי להכיר...

כשאדם נוסע במטוס למדינה זרה, לפני הנחיתה נותנים לו שאלון, ובו עליו למלא את כל פרטיו האישיים: שמו, מאיזו מדינה הוא מגיע וכו', כך ידעו מי הוא ומה טיבו. גם בטיסה שלי קיבלתי שאלון כזה. הבעיה היתה שהמסמך הזה היה כתוב באנגלית ומתורגם לספרדית, ואני לא ידעתי מה לכתוב. איכשהו הצלחתי לכתוב את שמי וגם לציין שאני ישראלי. הבטתי מסביבי, אולי מישהו מהנוסעים יוכל לעזור לי למלא את השאלון, וראיתי שהמטוס ברובו ריק. ישבו שם כמה גויים מקסיקנים, וזהו.

מה עושים? התחלתי להתפלל ולומר פרקי תהלים. לפתע עלה בראשי רעיון: בפלאפון שלי יש את המספר של המארח שלי, שלמה שמו, והוא אמור לי לחכות לי בשדה התעופה. מיד כשאנחת אדליק את הפלאפון, אתקשר אליו, אקריא לו מה כתוב בפתק והוא כבר יסביר לי מה עלי לעשות.

כשנחתנו, חייגתי מיד את המספר של שלמה, וענתה לי מזכירה אלקטרונית בספרדית, ואז נזכרתי שהחליפו את הקידומות של הפלאפונים במקסיקו. בקיצור: אין לי אפשרות להתקשר אליו.

חשבתי לעצמי: לא נורא, בודאי אשתו נמצאת בבית והיא תעזור לי. צלצלתי לביתם, וענתה לי המשרתת הגויה שלהם, בספרדית כמובן: "בואנו" (שלום בספרדית). ניסיתי לגמגם משהו על שלמה ועל יהודית אשתו, אך היא לא הבינה מה רוצים ממנה וניתקה את הטלפון. נו, עכשיו אני תקוע.

ועדיין לא התייאשתי. חשבתי לעצמי: הרי במשטרת הגבולות תמיד יש תור ארוך. היה זכור לי שבכניסה לארה"ב הוצרכתי להמתין למעלה משלושת רבעי שעה, וחשבתי שגם כאן יהיה כך. שלשת רבעי שעה זה זמן ארוך, ובזמן הזה ודאי אמצא איזה יהודי שיעזור לי. הגעתי לאולם והנה הוא ריק! אין שום תור, רק אני הייתי שם ועוד ששה פקידים... ומה עכשיו?

הכנסתי את הטופס בתוך הדרכון שלא יראו את החלק הלא ממולא, ניגשתי לפקידה ואמרתי לה באנגלית עילגת: "אינני דובר אנגלית כל כך טוב..." אבל גם היא לא הבינה אנגלית, ולכן הפנתה אותי לפקיד השני שהוא דובר אנגלית. לא היתה לי ברירה, ניגשתי לפקיד ההוא ואמרתי לו באנגלית: "אינני דובר אנגלית, החבר שלי נמצא בחוץ. התכונתי שיקרא לו כדי שיתרגם".

הפקיד הביט בי במבט חודר ואמר: "אם אינך יודע אנגלית, אז תדבר עברית!"...

אני על כל האפשרויות חשבתי, אבל על אפשרות כזו, שפקיד במקסיקו ידע עברית - על זה לא חשבתי... הקדוש ברוך הוא יודע טוב יותר מאתנו איך לעזור לנו, תפקידנו הוא להתפלל ולא לתת לו עצות...

(אגאשמאקע ווארט מתוך 'ומתוק האור')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"לפתע מגיחה הישר מולי 'ריאו' צבאית שמסיעה חיילים. הנהג כנראה נרדם! יש לי שבריר שנייה להחליט: לחתוך ימינה ל... כיוון התהום, או לשבור שמאלה ולהתנגש בהר!"

הפריש מעשר כספים - וניצל ממוות לחיים

הצבאי שועט צמוד אלי. רק מההדף יכולתי לעוף לתהום. בחסדי השם המרובים, בדרך פלא, לא התממשה אף אחת משלושת האפשרויות הנ"ל! הקב"ה יצר אפשרות רביעית נחמדה: להינצל מהתקרית לחיים טובים ולשלום!

עדיין לא סיפרתי שאני ילד אירן. כאשר עזבה אמי (עליה השלום) את אירן, היגרה משם הישר לארה"ב. אבי זכרונו לברכה נפטר כבר באירן ונטמן ב'טהרן'. אמא התגוררה בלוס אנג'לס לצד שמונת אחיה ואחיותיה.

אני עדיין לא מעכל את הנס הגלוי שהיה לי, וממשיך בדרך. בשעה 5:00 אחה"צ כבר הייתי בבית, ואמא מתקשרת מלוס אנג'לס. בשל הפרשי השעות, אצלה מוקדם עכשיו - שבע בבוקר! "אליהו, מה קרה?" כך היא פותחת ושואלת.

"למה?" אני משיב בשאלה.

היא לא מוותרת: "אליהו, מה קרה?"

ואז היא מספרת: לפני שעתיים (חמש לפנות בוקר בלוס אנג'לס, שלוש בצהריים כאן) חלמתי שאבא אומר לי: "אליהו שילם אלף ומשהו שקל והצילו אותנו ממוות! - - אז תספר לי מה בדיוק קרה!"

כמובן סיפרתי לה על התרומה בסך 1036 ש"ח שזכיתי לתרום באותו בוקר! ועל נס הצלתי מאוחר יותר באותו יום.

רבותי! בוודאי אני לא מחדש לכם את עצם הידיעה ש'צדקה תציל ממוות', אבל בכוחו של הסיפור הזה לחזק בנו את כח הנתינה! אני גם לא מחדש לאף אחד שיש חלומות אמת. הבה נתחזק יחד כולנו בידיעה שיש לכל אחד מאתנו נשמה טהורה. נשמה שגם לאחר שעוזבת את העולם ממשיכה "לחיות" ולראות דברים שמתרחשים כאן בעולמנו... כשם שאבי ז"ל ראה מה קורה אתי וסיפר על כך לאימא... הלוואי שנחיה תמיד עם אמונה חושית ונזכה להטיב את מעשנו!

(גיליון 'איש לרעהו' תזריע תשע"ו)

"ביערתי הקדש מן הבית, וגם נתתיו ללוי ולגר וגו'... השקיפה ממעון קדשך מן השמים..."

השנה, תשע"ט, היא השנה הרביעית לשמיטה, שבה נוהג ביעור מעשרות. לדעת הרמב"ם (מעשר שני י"א, ג) זמן הביעור הוא בערב יום טוב האחרון של הפסח, והמנהג שזמן הביעור לכתחילה בערב יו"ט הראשון.

איג' אליהו זרבי - מהנדס מיזוג במקצועו - מתגורר כיום בהרצליה, אך בשעת ההתרחשות - לפני 15 שנה - עדיין התגורר בחולון: הייתי מתפלל בבית כנסת 'סודאי' בעיר. בית כנסת? זה לא רק בית כנסת, אלא מרכז תורני של תורה, תפילה וחסד אשר פעיל 22 שעות ביממה! יש שם הכל, החל מתפילות דרך שיעורי תורה ועד בית תמחוי, ועוד.

באיזה בוקר - והיה זה בעיצומו של קיץ - התעוררתי עם חלום די קשה. אמרתי 'הטבת חלום' בברכת כהנים, ולאחר התפילה חישבתי את המעשרות שעלי להפריש וזה יצא 1036 שקלים. מסרתי לגבאי ויצאתי לעבודה ב'בית לחם'. הקימו שם בית מלון, ואני עשיתי את הנדסת מיזוג.

מ'בית לחם' הייתי אמור להגיע בהמשך ל'אריאל'. הדרך הקצרה היא דרך רמאללה, אך כדי לא להיתקל בערבים משליכי אבנים העדפתי להאריך דרך כביש אלון. למי שמכיר, מדובר בדרך צרה שבצדה האחד הר ובצדה השני תהום...

ולפתע: 'ריאו' צבאית אשר מסיעה חיילים, מגיחה הישר מולי. הנהג כנראה נרדם! יש לי שבריר שנייה כדי להחליט: לחתוך ימינה ל... כיוון התהום, או לשבור שמאלה לכיוון ההר - אז יש יותר סיכוי שהוא יפגע בי. לתאר לכם את הפחד שעטף אותי? בלתי אפשרי. רק תתארו לעצמכם שלוש אפשרויות שכל אחת רעה מהשנייה: להתנגש בהר, להידרדר לתהום, להמתין שרכב צבאי כבד יתנגש בך.

אני צועק 'שמע ישראל', חותך ימינה, ו"מרגיש" את הרכב

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

שביעי של פסח שחל בערב שבת: האם מותר למי שאינו אוכל שרויה לבשל קניידלאך בשביל שבת?

וגם: עירובי תבשילין, בישולים, רחצה, שטיפת הבית, הדלקת נרות ועוד - כל מה שצריך לדעת לקראת שביעי של פסח ושבת אסרו חג | מאת הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

כלחם משנה בסעודה ראשונה וכן והשנייה, ולבצוע עליו בסעודה השלישית, שכיוון שנעשתה בו מצוה ייעשו בו עוד ג' מצוות (מ"ב תקכ"ז, י"א ומ"ח).

שכחו להניח עירוב - מותר להדליק לשבת נר אחד בלבד! ולהקנות את מוצרי המזון לשכחה שהניחה עירוב והיא תבשל ותכין. לא הכינו מחמת אונס - מותר לסמוך על העירוב של רב העיר, אבל רק פעם אחת בלבד.

הבישולים לכבוד שבת

א. המתבשל לשבת, צריך שיהא ראוי לאכילה כבר בצהרי יום השישי, כיון שלדעת רבא בגמ' ביצה יסוד היתר "עירובי תבשילין" הוא "הואיל ואם יקלעו אורחים", או שאם בני הבית ירצו להוסיף על אכילתם ביום טוב יוכלו לאכול מהמאכלים שבישלו לשבת. ועל כן אין לשים את החמין (בלתי מבושל) רק בסמוך לשבת, אלא בזמן שתהיה אפשרות שיתבשל באופן שניתן יהיה לאכול ממנו עוד ביום טוב.

ב. יש להיזהר, שלא לבשל לקראת שביעי של פסח והשבת כמויות מזון מרובות, במכוון, לצורך אחרי החג (ראה שו"ע תקל"ג א ומשנ"ב). אין צריך לומר, שאין כל היתר לבשל או לאפות בשביעי של פסח לצורך חגיגות ה"מימונה" (ראה שו"ת קנין תורה ב, ס"ז וש"ש כהלכתה ס"ז, מ"ז).

בישול קטניות לכבוד שבת אסרו חג

יש מגדולי הפוסקים שהתירו, על סמך ה"עירובי תבשילין", להכין ולהכניס לקדרות השבת אורז, קטניות או פירות יבשים (הבדוקים ונקיים מכל חמץ) - אף לאלה שאינם אוכלים מהם בפסח, כדי לאכול מהם בשבת. שאף שבשביעי של פסח אסורים עליהם, מכל מקום שייכת סברת "הואיל" מפני שראויים להאכילם, כשצריך, לחולה או קטנים, ובפרט שמצויים בכל אתר ואתר בני ספרד הנוהגים לאכולם בפסח (הגרע"א בשו"ת א, ה; שו"ת שואל ומשיב מהדו"ת ד, קמ"ב; שדה חמד, לוח א"י להגרי"מ טיקוצינסקי זצ"ל, וכן פסק מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל בסוף ספר מאור השבת מכתב יא, ואין לחשוש לאיסור מוקצה ושמא יבואו לאכול מהם בשביעי של פסח).

כל המתכוון לבשל, לאפות, להדליק נרות ולעשות הכנות מיו"ט לשבת, חייב להניח "עירובי תבשילין", וכך, בהכנת מנה יפה לשבת לפני החג מראים שאין אנו מזלזלים ביו"ט ומתחילים לבשל בו לשבת; וגם שהמתבשל ביו"ט לשבת אולי יאכל עוד ביו"ט. וזהו עירוב התבשילין.

שימו לב! אלו שאינם מבשלים ואפילו לא מחממים ביום ששי (שביעי של פסח) מאכל עם רוטב לשבת, ומניחים עירוב רק לצורך הדלקת הנרות - ניחו את העירוב בלא ברכה.

המשתתפים - כל המתארחים בבית ואוכלים בבית, יוצאים בעירוב, ולדעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א יש הידור שבעלי הבית ניחו העירוב ויברכו בנוכחות האורחים, בפרט כשמתארח זוג המבשל לצורך תינוקו. אך אין זה מעכב.

במה מערבים - נהוג להניח על צלחת: פת [מצה] - לכתחילה כביצה (56 גרם); הניחו כזית (28.8 גרם) יצאו בדיעבד - ותבשיל כזית של דבר מבושל, צלוי, מטוגן, כבוש או מעושן הרגיל להיאכל עם פת. יש נוהגים להניח ביצה קשה (יש לוודא שהיא מבושלת) לא קלופה (עבר הלילה - סכנה). ובשו"ת שבט הלוי (א, פו) כתב שאפשר לצרפה לסלט ביצים לכבוד שבת, ואין זה כנאבד העירוב.

זמן הנחתו - הנחת העירוב בערב יו"ט דווקא. שכחנים, יכולים להקדים לליל ערב יו"ט - אור ליום חמישי. סוף זמן הנחתו: בכניסת החג עד 13.5 דקות אחרי השקיעה (19:19) ועד אז מניחים בברכה (ביאור הלכה רס"א, א) ולאחר מכן ניתן להניחו עד עוד 3 דקות בלי ברכה. קיבלו כבר יו"ט - אם רק האשה קיבלה יכול אחר מבני הבית להניח העירוב ולכוללה, אבל מי שכבר אמר שהחינו לא שייך שיצטרף לעירוב.

הברכה - "בא"ה אמ"ה אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצות עירוב". ואז מוסיפים בכל שפה שמבינים: "בעירוב זה יהא מותר לנו לאפות, לבשל, להטמין, להדליק הנר ולעשות כל צרכינו מיו"ט לשבת".

העירוב מתיר - בישול, אפיה, עריכת שולחן, שטיפת כלים, בישול הכנת הבית לשבת (באופן המותר ביו"ט), לבישת בגדי שבת והכנת קריאת התורה לשבת - (הגרע"א). יש להניח העירוב עטוף ומסומן בפינה במקרה. שאם נאכל או נאבד לפני הבישול וההכנות - כאילו אין עירוב! נהוג להניח את פת [מצה] העירוב

הכנת כופתאות [קניידל'ך] ממצה שרויה לשבת

אף הנמנעים מאכילת מצה שרויה או שאינה שמורה בפסח, מותרים לבשל מהם בשביעי של פסח לאכילה בשבת הואיל וראויים לאורחים האוכלים מהם גם כל החג, או לקטנים (ראה משנ"ב ש"ח, ק"ע; וחזו"א סימן מ"ט, ט"ז) נימוקי החזו"א: א. היות ואינם אסורים מן הדין אלא מחומרא, והראיה שבחזו"ל נהגו ביו"ט שני לבשל ולאכול שרויה. ב. להלכה, מיגו מחמת יום שעבר לא אמרינן. ג. לא חששו שאדם יאכל בעצמו כבר ביו"ט מדבר שמחמיר בו בימי הפסח.

מותרת הוצאת קטניות נקיים מחמץ בשבת מהארונות, כגון: במבה, בוטנים, וגרעיני חמניות - כיוון שכלל לא נמכרו.

מותר לקבל חמץ (כשר למהדרין לשאר ימות השנה) מגוי שהיה החמץ ברשותו בימי הפסח. כידוע, הגר"א זצ"ל נהג לקבל ולשתות במוצאי פסח בירה כשרה שקיבל מגוי, שהייתה אצלו, לקיים בל תוסיף באיסור החמץ.

הערה לקצרי רוח: המעוניינים להתחיל להחזיר את כלי הפסח אל הארונות בסוף חול המועד, במידה והדבר נעשה בתוך הבית, אעפ"י שיש בזה טרחה רבה - הדבר מותר (שו"ת אבני ישפה א, ק"ו עפ"י שו"ע תקל"ה, א ומשנ"ב ד).

אין מברכים שהחינו בהדלקת הנר. ויש להכין נר נשמה לעילוי נשמות הנפטרים ר"ל, שבשביעי של פסח מזכירים נשמות. מי שלא הספיקו להדליק לפני כניסת החג, יעבירו אש וידליקוהו קרוב למקום האכילה, ואם נזכרו רק ביום - ידליקוהו בבית הכנסת, שאין מעבירים אש להדלקה ביום טוב, אלא לצורך מאור, חימום או בישול.

הזכרת נשמות - "נהגו לנדור צדקות בעד המתים ומזכירים נשמותיהם, שהמתים יש להם כפרה על ידי צדקה (שו"ע תרכא, ו). ובעל "תרומת הדשן" נהג להעביר את הכסף לצדקה מיד למחרת המועד. ויש שנותנים לצדקה עוד בערב המועד, ובשעת הזכרת הנשמות אומרים: "בעבור שנדרתי ונתתי לצדקה לעילוי נשמתם". ויכולים לומר תפילת יזכור וכו' גם ביחידות, אף שלא נמצאים בציבור - גשר החיים ח"א פרק לא אות ב.

שימו לב! יש לסיים [או בשעת הדחק, להתחיל] את סעודת היום לפני שעה עשירית של היום - 15:56 - כדי לאכול סעודת ליל שבת קודש לתיאבון.

ניקוי הבית לקראת שבת - אסור להדיח ריצפת חדר שלם בשבת ויו"ט, אף לא בשפיכת מים וחומר נוזלי (בלא סמרטוט) וגריפתם במגב. אכן, אם ישנו כתם מקומי - מותר לנקות באותו מקום בלבד כנ"ל. ובור ניקוז שברצפה שיש לו מכסה, אין לפתחו אלא כשיש לו בית אחיזה (שו"ע שח, י). וכשיש בפתח הבור רשת - גורפים כרגיל.

רחיצה לשבת (ובכל יום טוב) - אף שביו"ט ניתן להשתמש במכשירים לחימום מים הפועלים מעצמם (בוילר חשמלי מופעל בשעון שבת, דוד שמש; פרט למכשיר "יונקרס", מחמם-מהיר ע"י להבת גז המופעל עם פתיחת ברז המים החמים, שלפני כל שבת ויו"ט חובה לנתקו) - מכל מקום, גם ביום טוב אין לרחוץ את רוב הגוף בבת אחת (ובשימוש בידית ה"טוש" במקלחת, נחשב תמיד כמיעוט הגוף - דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) וכמובן, אין להשתמש אלא בסבון נוזלי ולהיזהר מסחיטת שיער, היינו, שמותר רק ל"טפח" - להצמיד את המגבת לשיער, והמים היוצאים נספגים מיד במגבת. ולדברי ה"בן איש חי", יש לכרוך את המגבת סביב השער כטורבן. ובכל אופן אין למשוך את המים מן השער כלפי חוץ [יש לגברים להיזהר בכך גם כן, בשיער הזקן והפאות, בכל שבת ויו"ט]. ויש להיזהר שלא לבוא לידי סחיטת המגבת, או תלייתה לייבוש במקום ובדרך שתולים ביום חול.

הערה חשובה: הוספת מים למיחם השבת: יש להרתיח את המים שמוסיפים למיחם לשבת, עד לכדי רתיחה גמורה בטרם יוכנסו למיחם שבת (שבמצב שבת), שאם לא כן, כיון שב"מצב שבת אין פעולת הרתיחה, ורק נשמר חום המים, אזי המים שהוסיפו לא יגיעו לידי רתיחה לפני שבת, ואסור יהיה להוציא בשבת אף לא כוס אחת, כי בהוצאת מים, הכמות הנשארת ממחרת להתבשל, וכל פעולה הגורמת לחימום יתר למים שטרם הגיעו לרתיחה לפני שבת, הרי היא איסור בישול בשבת.

* במשנה במסכת עירובין נאמר, שלדעת חכמים, הנותן מעות לבעל מאפייה, או לבעל חנות מכולת, ואומר לו: "כשיבואו בני החצר לקנות ממך פת לעירוב חצרות", זכה לי בעירוב, שיהא לי חלק עמהם, בתמורה לכסף זה" - לא קנה חלק בפת העירוב, והעירוב אינו חל. ובהמשך המשנה, מובאת מחלוקת בין חכמים לרבי יהודה: לדעת רבי יהודה, עירוב חצרות נחשב כ'זכות' לאדם, וניתן לערב עבורו שלא בידיעתו; ואילו לדעת חכמים, הוא נחשב כ'חובה' לאדם, ולכן לא ניתן לערב עבורו שלא בידיעתו. ונחלקו ראשונים אם דברי חכמים ב'רישא' של המשנה, אמורים רק לפי שיטתם ב'סיפא'.

אתמול
למדנו

דייר המתגורר בבית קטן ולא השתתף ב'עירוב החצרות' - האם העירוב חל?

וכן בית שאין בשטחו ארבע על ארבע אמות, אינו נחשב כראוי לדירה; ואם אין ארבע אמות ברוחבו, אך מפאת אורכו יש בשטחו שש עשרה אמות רבועות, כשטח של ארבע על ארבע אמות - נחלקו הפוסקים אם ניתן להניח בו את פת העירוב; ויש שהכריע לחומר.

[שו"ע שע, א, ומשנ"ב א רג; ביאורים ומוספים דרשו, 5, וראה שם, 2]

'עירוב חצרות' שלא השתתפו בו כל דיירי החצר, בטל. ודווקא דיירים הדרים בבית הראוי לדירה, אבל דייר הדר בבית שאינו ראוי לדירה, הימנעותו מהשתתפות בעירוב אינה מבטלת את העירוב. ואיזה מקום אינו ראוי לדירה? 'בית שער', דהיינו מקום המשמש כ'מבואה' (= 'לובי') לחצר, וכיוצא בו, שאף אם הוא מקורה ומוקף במחיצות, אינו ראוי לדירה, כיון שרבים עוברים דרכו.

השוכר בית בחצר - האם הימנעותו מהשתתפות ב'עירוב חצרות' מבטלת אותו?

אסור לטלטלם אף לצורך שימוש בגופם או במקומם (והמשכיר הוא אדם שומר תורה ומצוות) - כך שיש להניח שבעל הבית לא יוציא את החפצים מהבית המושכר במהלך השבת - השוכר נחשב כאורח של בעל הבית; ואורח הנמנע מהשתתפות בעירוב חצרות, אינו מבטל בכך את העירוב.

[שו"ע שע, ב, ומשנ"ב ח-יא; ביאורים ומוספים דרשו, 9, 11, וראה שם, 15]

אדם שיש לו שני בתים בחצר, והוא דר באחד מהם, ואת השני משכיר לאחר, והשוכר לא השתתף ב'עירוב החצרות' - אם יש לבעל הבית 'תפיסת יד' בבית המושכר, דהיינו, שיש לו רשות להניח בו חפצים, ולו בפניה מסוימת; ואכן חפציו מונחים שם, ומדובר בחפצים שמפאת כובדם, אין מטלטלים אותם כדבר שבשיגרה אף בימות החול, או בחפצים שמפאת איסור מוקצה

האם אורחי המלון צריכים לעשות 'עירוב חצרות'?

חבירו - כיון שלא מדובר בבית השייך לבעל החפצים, אין רשות זו נחשבת כ'תפיסת יד', וחבירו אינו נחשב כאורחו, וממילא, הימנעותו של חבירו מהשתתפות בעירוב מבטלת אותו. ובעל בית מלון - נחלקו הפוסקים אם נחשב הדבר שיש לו 'תפיסת יד' בחדרי האורחים.

[שו"ע שע, ב, ומשנ"ב יב-יג; ביאורים ומוספים דרשו, 7, 13]

בהמשך לאמור: לדעת הרמ"א, אם יש בחצר דיירים נוספים הדרים בבתים משלהם, והפת של 'עירוב החצרות' מונחת באחד מבתי דיירים אלו, ולא בביתו של המשכיר, ולא בבית המושכר - הימנעותו של השוכר מהשתתפות בעירוב מבטלת אותו; ויש מגדולי האחרונים שסובר שאף באופן זה אין הימנעותו אינה מבטלת את העירוב.

וסתם אדם שמסיבה כלשהי יש לו רשות להניח חפצים בבית

עמק המזקה במחיצות טבעיות של הגבעות שמסביבו - האם נחשב לרשות היחיד?

כזו, שלא נעשתה לשם מחיצה; ונחלקו הפוסקים בפירוש שיטה זו: יש אומרים שבאופן זה ביטול המחיצה הוא אף כשהמקום קטן מאוד; יש אומרים שביטול המחיצה הוא כשהמקום גדול יותר מ'בית סאתיים' (ראה לעיל), ויש אומרים שהביטול הוא רק כשהמקום כה גדול, עד שאין דרך בני אדם לעשות רשות היחיד כדוגמתו.

ויש שכתבו, שאם המחיצה אינה מעכבת את הרבים מלעבור דרכה, נחשב המקום לרשות היחיד. וראה במקורות בענין מחיצות שלא נועדו לשם דיור.

[ביה"ל שמו, ג, ד"ה קרפף; וראה שו"ע שם; ביאורים ומוספים דרשו, 9-11; וראה עוד שם]

רשות היחיד שלפחות שתיים ממחיצותיה רחוקות זו מזו מרחק עצום - יש אומרים שאם המחיצות נראות לעומדים באמצע השטח של רשות היחיד, והן ניכרות להם בתור עומדים במקום המוקף מחיצות, נחשב המקום לרשות היחיד; ואם לאו - לאו. ויש אומרים שאם המחיצות נעשות בידי אדם, נחשב המקום בכל מקרה לרשות היחיד; והשיעור הנ"ל אמור רק ביחס למחיצות שנעשו שלא בידי אדם, כגון הרים ובקעות.

ויש אומרים שבמחיצות שלא נעשו בידי אדם, אם יש דרך המשמשת להילוך הרבים אשר עוברת בתוך המחיצה, אין המקום נחשב לרשות היחיד, כיון שהילוך הרבים במקום זה 'מבטל' מחיצה

הלוח היומי

כ' בניסן | רבי ראובן ב"ר האשקי הכהן כ"ץ זצ"ל, מפראג, בעל ילקוט ראובני

בשנת ד' אלפים תתק"ז החלו הפרעות הנוראות במסעי הצלב השני ע"י המוני נוצרים, שיצאו מאירופה (צרפת וגרמניה) בדרכם לארץ ישראל.

יארצייט:

ד' אלפים תשצ"ח: רב האי ב"ר שרירא גאון זצ"ל, ר"י פומפדיתא, בעל פי' רב האי גאון ועוד ספרים רבים.
תר"ה: רבי יחזקאל ב"ר יוסף פנט זצ"ל, מדעעש, בעל מראה יחזקאל.
תרפ"ד: רבי יעקב דוד ב"ר יצחק אייזיק יו"ט ויינטרוב זצ"ל, מראדומסק, בעל אמרי דוד.
תשנ"ח: רבי שרגא משה ב"ר אברהם קלמנוביץ' זצ"ל, ר"י מיר-ברוקלין.
תשס"ז: רבי חנינא וגגיד ב"ר מרדכי סעדון זצ"ל, רבה של ג'רבה וקהילת יוצאי ג'רבה-פריז.

קטן ששמע רכילות וקיבלה - האם כשנעשה בר-מצוה מחויב להסירה מליבו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

הדברים בלבו.
את צדדי החקירה מביא הגאון רבי ראובן גרוזובסקי זצ"ל, חתנו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל 'ברכת שמואל' - וכותב שחמיו הכריע שעובר רק פעם אחת, כמו ב'לא תגזול' שיעקר האיסור הוא מעשה הגזילה ואינו עובר על כל רגע שמחזיק את הגזילה ברשותו. מאידך, הגאון רבי הלל זקס זצ"ל כתב, שבכל רגע שמאמין לדברים וקובעם בלבו, עובר [ומבואר מדבריו שם שדעתו שהאיסור בקבלת לשון הרע אינו בשמיעה ובקבלה עצמה, אלא ב'נשיאת שמע שוא', דהיינו שעל ידי השמיעה הוא נושא בלבו שמע שוא]. והגר"ח קנייבסקי כתב שהיא עבירה אחת מתמשכת. ויש שרצו להוכיח כצד זה מדברי החפץ חיים (הלכות לשון הרע כלל ו סעיף יב), שהשב בתשובה על איסור קבלת לשון הרע חייב להוציא את הדברים מלבו. ולכאורה משמע מכך שהאיסור הוא איסור מתמשך, ועל כן כששב בתשובה צריך להפסיק את עשיית האיסור.

ההלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים (הלכות רכילות כלל ה סעיפים א-ב) עוסקות באיסור קבלת רכילות. בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובאת חקירה של האחרונים לגבי איסור זה: האם השומע עובר על איסור הקבלה רק בפעם הראשונה כאשר הוא שומע את הדברים ומקבלם בלבו? או שמא בכל רגע ורגע שהוא מאמין לסיפור הדברים הוא עובר על האיסור. הסברא לצד זה היא, משום שהאיסור נלמד מהפסוק 'לא תשא שמע שוא', ואם כן יש מקום לומר שבכל רגע שהשומע מאמין לשמועת השוא הוא עובר על האיסור.

לחקירה זו ישנה גם משמעות מעשית להלכה: מי ששמע לשון הרע בקטנותו והגדיל, או גוי ששמע לשון הרע על ישראל והתגייר - אם ננקוט כפי הצד הראשון שהאיסור הוא על שעת שמיעת הדברים וקבלתם בפעם הראשונה, אין הוא עובר עכשיו על האיסור, אך לפי הצד השני שהאיסור הוא בכל רגע ורגע שממשיך להאמין לדברים, נמצא שגם עתה הוא עובר על איסור זה עד שיסיר את

ה' לעומר

ויאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאילו באותו יום עבר בים. והאומר בשמחה מוחלין לו עוונותיו. (משנ"ב סימן נא ס"ק יז)

זוה דוקא אם מדמה לעצמו בהרגש ובהתפעלות את המעמד. (ספר חרדים)

נשתדל לומר "אז ישיר" בשמחה ונצייר בדעתנו כאילו אנו עוברים בים, ובכך נזכה שימחלו עוונותינו